

YAZAR OLMAK

Dorothea Brande

Çeviren:
Mustafa Yıldırım

© / otukennesriyat

YAYIN NU: 494
KÜLTÜR SERİSİ: 206

T.C. KÜLTÜR ve TURİZM BAKANLIĞI
SERTİFİKA NU: 49269

ISBN: 978-975-437-367-7

www.otuken.com.tr | otuken@otuken.com.tr

1. Basım: 2001

8. BASIM

ÖTÜKEN NEŞRİYAT A.Ş.®

İstiklâl Cad. Ankara Han 65/3 • 34433 Beyoğlu-İstanbul
Tel: (0212) 251 03 50

Genel Müdür: Ertuğrul Alpay

Genel Yayın Yönetmeni: Göktürk Ömer Çakır

Kapak Tasarımı: Ötüken

Dizgi-Tertip: Ötüken

Kapak Baskısı: CB Matbaacılık

Baskı: Ötüken Neşriyat AŞ

İstiklâl Cad. Ankara Han 65/3 Beyoğlu-İstanbul
Tel: (0212) 251 03 50
Sertifika Nu: 49269

Kitabın bütün yayın hakları Ötüken Neşriyat A.Ş.'ye aittir. Yayınevinden yazılı izin alınmadan, kaynağın açıkça belirtildiği akademik çalışmalar ve tanıtım faaliyetleri haricinde, kısmen veya tamamen alıntı yapılamaz; hiçbir matbu ve dijital ortamda kopya edilemez, çoğaltılamaz ve yayımlanamaz.

İstanbul - 2026

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ / 9

GİRİŞ / 15

-I-

YAZARLARIN DÖRT SORUNU

Hiç yazamayanlar/21 • “Tek kitap yazarlar”/22

Ara sıra yazarlar/23 • Dengesiz yazarlar/24

Bu sorunlar teknik donanımla ilgili değildir/25

-II-

YAZARIN ÇİFT KİŞİLİĞİ

Yazar mizacına sahip olmak/27 • Gerçek ve sahte sanatkarlar/27

Yazarın ikinci yanı/28 • “Çözülme” her zaman hastalık göstergesi
değildir/29 • Çiftkişiliğin gündelik örnekleri/30

Ümitsizlik bataklığı/31

-III-

İki Kişilikli OLMANIN FAYDALARI

Hikâye kurma süreci/34 • Doğuştan yazarlar/36

Bilinç ve bilinçaltı/36 • Yazarın iki kişiliği/36

Saydam duvarlar/37 • Sırrınızı saklayın/38

En iyi arkadaşınız ve en ciddi eleştiriciniz/40

Doğru dinleme /40 • Arkadaşlar ve kitaplar/41

Kibirli akıl /43 • Kişilikleriniz savaş halinde değildir/43

İlk deneme/44

-IV-

ARA BÖLÜM: ÖĞÜT DİNLEMEK

Enerjinizi tasarruf edin/46 • İradeye karşı hayalgücü/47
Eski alışkanlıklardan kurtulmak/47
Bir gösteri/48 • Aklın gerçek çerçevesi/49

-V-

BİLİNÇALTININ DİZGİNLENMESİ

Sözsüz düşler/50 • Yorulmadan yazmayı öğrenmek/51
“Üretiminizi” katlayın/53

-VI-

PLANLI YAZMAK

Yazmaya söz vermek/55 • Namus borcu/56
Alıştırmanın genişletilmesi /57
Ya başarmalı, ya bu işi bırakmalısınız/58

-VII-

İLK İNCELEME

Yazılarınızı eleştirerek okumak/60 • Takliden tuzakları/60
Kendi gücünü keşfetmek/61

-VIII-

ÇALIŞIRKEN KENDİNİ ELEŞTİRMEK

Kritik diyaloglar /64 • Tekliflerinizde kesinlik olsun/66
Eleştiriden sonra düzeltme/66 • Ustalaşmanın diğer koşulları/67
Günlük diyetiniz/68

-IX-

BİR YAZAR GİBİ OKUYABİLMEK

İki kez okuyun/71 • İkinci okuma/72
Önemli noktalar/73

-X-

TAKLİT KONUSU

Teknik üstünlüklerin taklidi/74
Kelimeleri nasıl kullanmalı/75 • Tekdüzelikten kurtulmak/76
Yeni kelimeler toplamak/77

-XI-

YENİDEN GÖRMİYİ ÖĞRENMEK

Alışmanın körlüğü/78 • Tekrara düşmenin sebepleri/79

Yeniden masum bakışı yakalamak /80
Sokaktaki yabancı /81 • Ödülün yararları/83

-XII-

ÖZGÜNLÜĞÜN KAYNAĞI

Zor elde edilen kalite/84 • Taklit değil özgünlük/86
Şaşırtıcı sonuçlar/86 • Özgünlüğün kaynağı samimiyettir/87
Kendine güven/88 • Sizin öfkeniz benim öfkem/89
Bir olayın birçok yorumu/89
Benzersiz olmanız kaçınılmazdır /91 • Bir anket/91

-XIII-

YAZARIN DİNLENMESİ

Postacının tatili/93 • Susarak uyarılma/94
Kendi uyarıcınızı keşfedin/95 • Zaman doldurma yolları /95

-IVX-

HİKÂYE DENEMESİ

Üslûbun bulaşıcılığı /98 • Kendi üslûbunuzu bulun/98
Tohum halindeki hikâye/99 • Hazırlık dönemi/99
Güvenle yazmak/100 • Bitirme denemesi/101
Ayrılma zamanı/101 • Eleştirici okuma/103

-XV-

BÜYÜK KEŞİF

Yaratıcılığın kökleri/105 • Bilincin altı değil, bilinçaltı/105
Üstün hayalgücü/106 • Bilinçaltı ile ilişki/106
Artistik koma/107

-XVI-

ÜÇÜNCÜ KİŞİ, YARATICILIK

Gizemli yetenek/109 • Dehânın serbest bırakılması/111
Ritim, tekdüzelik, sessizlik/112 • Yerleri silmek/113

-XVII-

YAZARLARIN SIRRI

Zihninizi sabit tutun /115 • Kontrol çalışması/116
Objeler olarak hikâye/116 • Büyük iş başında/117
Artistik komayı ateşleme /118 • Veda konuşması/119

ÖN SÖZ

D. BRANDE'nin "Yazar Olmak" adlı kitabının uzun süre baskı dışı kalmış olması ne kadar şaşırtıcı ise, şimdi ait olduğu yere, gün ışığına çıkmış olması da o kadar sevindiricidir. İster genç, ister yaşlı, ister işe yeni başlamış, isterse birçok kitabı yayınlanmış biri olsun, yazarın temel sorunları, 'yazar olmak'ın ilk kez yayınlandığı zaman ne idiye bugün de odur. Bu temel sorunlar, -yaratıcı yazarlık kurslarının esas konusunu teşkil eden,- roman veya hikâyeye yazmanın teknikleri ile ilgili olmadığı, ve bu yüzden, bu kurslarda hiç ele alınmadığı için, bu kursların pek çok kimseye hemen hiçbir yararı dokunmaz. Çünkü bu temel sorunlar, yazarın kişiliği ile ilgili sorunlardır: Yazar kalemi eline alamamakta, hikâyeye iyi başladığı halde sonunu getirememekte, ilgisini yitirmektedir. Veya ara sıra iyi şeyler yazmış olsa da çoğu zaman başarısını sürdürememekte ya da ilk denemesinde çok başarılı bir eser ortaya koyduğu halde, bir daha hiçbir şey yazamamaktadır. Kurslar sırasında çok ümit verici bir öğrenci olduğu halde, kurs sona erince tek kelime yazamamaktadır. Bir başka şekilde söylersek, bu temel sorunlar teknikle ilgili sorunlar değil, kendine güven, kendine saygı ve özgür düşünebilmekle ilgili sorunlardır: Yazarın içindeki enerji bilinçaltındaki çeşitli güçler tarafından tutsak edilmektedir.

GİRİŞ

KENDİMİ bildiğimden beri, hayatımın büyük bir bölümünü, yazarlık, yayıncılık ve roman-hikâye eleştirirlik yaparak geçirdim. Roman yazma işini hep ciddiye aldım, hâlâ da ciddiye alıyorum. Toplumumuzda roman ve hikâyenin önemi çok büyüktür. Çünkü okuyucuların çoğu, sahip oldukları hayat felsefesini bu tür eserlerden edinirler; onların sosyal, ahlakî ve maddî standartlarını bu tür eserler yapılandırır, bazan peşin hükümlerini pekiştirir bazan da ufuklarının daha geniş bir dünyaya açılmasına vesile olur. Çok okunan bir kitabın etkisi tahminlerin üstündedir. Eğer bu kitap sansasyonel, sıradan veya bayağı ise, herkesin ağzındaki ucuz fikirlerle yazılmışsa, yaşamımızı yoksullaştırır, yok eğer, nadiren görüldüğü gibi iyi bir kitapsa, iyi tasarlanmış, ve iyi kaleme alınmış ise, ona çok şey borçlu oluruz. Sinema filmleri romanın etkisini ortadan kaldırmaz, tersine, okuyucuların ondan elde ettiği fikirleri, daha genç, daha eğitimsiz ve daha sabırsız kişilere ulaştırarak hitap ettiği kitleyi genişletir.

Bundan dolayı oturup, roman yazarlarının problemleri üzerine ciddi ciddi yazı yazdığım için özür dilemeyeceğim. Ama iki yıl öncesine kadar, yazarların çalışma kitaplığına yeni bir cilt kitap eklemeyi düşünsem, kendimi özür dileme durumunda hissederdim.

-I-

YAZARLARIN DÖRT SORUNU

BÖYLECE, özrümü beyan ettikten, inancımı ortaya koyduktan sonra, bundan böyle sadece yazar olmak isteyenlere hitap edeceğim.

Evet yazarların bir büyüğü vardır, ve birçok yazarın ya mutlu bir raslantı sonucu veya bizzat uğraşarak ele ettiği bu büyü, kısmen de olsa öğrenilebilir. Bunu öğrenmeye hazırım diyebilmeniz için, oldukça dolaşık bir yolda ilerlemeniz gerekeceğini bilmeniz gerekir. Önce karşılaşacağınız bir kısım zorlukları gözönünde bulundurmanız, daha sonra bu zorlukların üstesinden gelmek için oldukça basit gibi görünen, ama insanı çok zorlayan bir kısım çalışmaları göze almanız gerekecektir. Ayrıca ara sıra vereceğim; diğer kitaplarda veya dershanelerde karşılaştıklarınıza pek benzemeyen bir kısım küçük öğütleri kabul edecek kadar bana inancınız veya merakınız olmalıdır.

Genç yazarlara elkitabı yazarların; yazı yazmanın doğuştan gelen bir ön bilgisi olduğu kabullerine katılmadığım gibi, onların genç yazarlar hakkındaki kötümserliklerine de katılmayacağım. Yazarların problemleri üzerine yazılmış istediğiniz kadar kitap karıştırın, bunların onda dokuzunda, daha ilk bölümün ilk sayfalarında sizin yazar olamayacağınıza, belki zevkten, belki muhakemeden, belki hayal gücünden mahrum olduğunuza ve sizi adaylıktan sanatkârlığa götürecek, bırakın yaratıcı sanatkârlığı hatırı sayılır bir usta yapacak yeteneklerin zerresinin bile sizde bulunmadığına sizi inandırmaya çalışan bir kısım umut kırıcı paragraflarla karşılaşacaksınız. Sizdeki yazma arzusunun belki de çocuksu bir kendini gösterme isteğinden

-II-

YAZARIN ÇİFT KİŞİLİĞİ

EĞER sorunlar bunlarsa, bunların çarelerini de kaynaklandıkları yerlerde aramamız gerekir: Günlük yaşamda, tavırlarda, alışkanlıklarda kısacası kişiliğin bizzat içinde. Yazar olmanın ne demek olduğunu anlamaya başladıktan, sanatkârların işlerini nasıl yaptıklarını görüp, onlar gibi hareket etmeyi öğrendikten, ilişkilerinizi ve faaliyetlerinizi seçmiş olduğunuz amaca giden yolda size engel değil yardımcı olacak şekilde düzene sokmayı öğrendikten sonradır ki, kütüphanenizin raflarını dolduran roman yazma teknikleri ile ilgili, düzyazı biçimlerini anlatan, yahut kurgu tekniklerini konu alan kitaplar size çok farklı görünecek ve sonsuz derecede faydalı olacaktır.

Elinizdeki bu kitap, roman veya hikâye sanatının us-talıkları üzerine yazılmış kitapların yerini almak amacıyla yazılmamıştır. O konuda yazılmış, hiçbir yazarın elinden bırakamayacağı çok değerli bazı elkitapları vardır. Kendimin ve öğrencilerimin çok yararlandığı bu tür kitapların bir bölümünü ekteki bibliyografyada verdim. Bu listenin

-III- İki Kişilikli OLMANIN FAYDALARI

KENDİNİ yazar olacak şekilde eğitmenin neden iki yanlı bir iş olduğunu görmek için hikâye kurma sürecine hızla bir göz atalım.

Hikâye kurma süreci

Bütün diğer sanat dallarında olduğu gibi, yaratıcı yazarlıkta da insanın tüm kişiliğinin devreye girmesi gerekir. Bilinçaltı bütün zenginliği ile serbestçe akmalı, ihtiyaç duyuldukça hafızanın derinliklerinde sakladığı bütün hazineleri, bütün heyecanları, bütün olayları, bütün sahneleri, bütün karakter ve ilgi çağrışımlarını emre amade tutmalı, bilinç ise bilinçaltının akışını engellemeden bu malzemeleleri ayıklamalı, ölçüp biçmeli, ve bir araya getirmelidir. Bilinçaltı her şeyi tipik olarak yazarın önüne koyacaktır; -tipik karakterler, tipik sahneler, tipik duygusal olaylar v.s.- bilinç ise, bunların hangisinin fazla kişisel olduğuna, hangisinin sanata malzeme olamayacak kadar sadece yazarın mizacının eseri olduğuna, ve hangisinin işe yarayabilecek kadar evrensel olduğuna karar verme görevini üstlenecektir. Bir romanın gerçeklik duygusu taşıması isteniyorsa, tip formunu insanîleştirmek için, çok genel olan bir figürü insan kişiliğine sokacak özellikler dikkatle göz önünde bulundurulmalı ve devreye sokulmalıdır.

-IV- ARA BÖLÜM: ÖĞÜT DİNLEMEK

BİR AMACA ulaşmaktaki en büyük engelimiz, en iyi niyetlerle de olsa, yeni bir alışkanlık edinmeye çalışmak veya eski bir alışkanlıktan kurtulmaktır. Bu sayfalarda küçük bir öğütle karşılaştığınızda hemen kaşlarınızı çatmamanızı, dişlerinizi gıcırtmamanızı, yumruklarınızı sıkmamanızı, mutlaka yapmanız gerektiğini kabul ederek denemeye girişmenizi tavsiye ediyorum.

Enerjinizi tasarruf edin

Genel olarak, basit bir işi sonuçlandırmak için harcadığımız enerji, onun için harcamayı düşündüğümüz enerjinin en az üç katıdır. Bu kural en küçüğünden en büyüğüne bütün bedenî çalışmalar için geçerli olduğu kadar, zihnî çalışmalar için de geçerlidir. Mesela bir merdiveni tırmanıyorsak, sanki ruhumuzun kurtuluşu son basamakta imiş gibi bütün kas ve organlarımızı harekete geçirerek tırmanırız, ve sonunda harcadığımız nisbetsiz enerji karşılığında elde ettiğimiz sonuç için kendimize kızarız. Veya amaçsız bir şekilde, yapacağımız iş için kullanabileceğimizden çok fazla enerji ortaya koyarız. Herkes hayatında kapalı bir kapıyı gereğinden fazla bir güçle itekleyip öbür tarafa kapaklanarak veya ağır gibi görünen hafif bir nesneyi kaldırırken bunu tecrübe etmiştir. Eğer böyle bir du-

-VI- PLANLI YAZMAK

GEÇEN BÖLÜMDEKİ önerilerimizi uygulamaya koyduğunuzda, gittikçe daha çok gerçek bir yazara benzediğinizi fark edeceksiniz. Günlük deneyimlerinizi kelimelere dönüştürmeye, aklınıza gelen bir anı veya fıkranın kullanılmasının faydasını sezmeye başlayacaksınız. Yazarlığın sadece elinize sağlam bir hikâye malzemesi geçtiği zamanlarda yapılan, veya istenirse yapılan istenmezse sorumsuzca terk edilebilen, bir gelgeç heves mesleği olduğunu sandığınız dönemlere göre çok daha tutarlı bir biçimde, yaşamın günlük kaba malzemelerini hikâye kalıbına dökerek bildiğinizi göreceksiniz.

Bu duruma geldiğinizde, artık bir sonraki adıma, size istediğiniz zamanda yazı yazmayı öğretecek adıma gelmiş olacaksınız. Bunu öğrenmenin en iyi yolu ise şudur:

Yazmaya söz vermek

Sabah kalkıp giyindiğinizde, bir dakika için öylece oturun ve önünüzdeki günü düşünün. Genellikle o gün içinde neler olup biteceğini oldukça kesin bir biçimde tahmin edebilirsiniz, en azından kendinize ayırmak isteyeceğiniz birkaç dakikayı, hangi saatlar arasına sıkıştırabileceğinizi, kabaca bilecek şekilde program taslağınızı yapabilirsiniz. Ayıracağınız zamanın çok fazla olması gerekmez, onbeş